

razgovor

ANDREJ PLENKOVIĆ: POTPREDSJEDNIK ODBORA
ZA VANJSKE POSLOVE EUROPSKOG PARLAMENTAČEKA NAS 11
MILIJARDI EURA,
a Vlada to ne zna izvući iz EU-a

Razgovarao: Igor BOŠNJAK

aktualnim temama i problemima hrvatske i europske političke scene naš je sugovornik bio mr. sc. Andrej Plenković, potpredsjednik Odbora za vanjske poslove Europskog parlamenta.

▼ Predvoditi ste naše europarlamentarce u inicijativi za izglasavanje Rezolucije o Šešelju. Zašto je bilo važno djelovati, a ne to ignorirati, kako su predlagali neki drugi?

- Slijediti stav ministricе Pusić, koja u ovoj- jedinoj zaključuje Vijeća EU-a za opće poslove nije ni slova ustavila o Šešelju, praktički bi značilo voditi politiku ignoriranja govora mržnje, a takvo su stajalište zauzele vlasti u Beogradu. Za nas u HDZ-u nije bilo dvojbe da Europski parlament mora prosto reagirati na uvredljive provokacije optuženog ratnog zločinca Šešelja na Dan sjećanja na žrtve Vukovara 18. studenoga, a za razliku od predložene spore inicijative predsjednika Josipovića. Bilo bi politički neodgovorno šutjeti na čin sekundarne viktimizacije žrtava rata u Hrvatskoj, BiH i Kosovu te slijediti strahu među manjinama u Vojvodini, uz zagovaranje velikosrpskog projekta - što je nespojivo s aspiracijama Srbije za članstvom u EU-u.

EU VIŠE NIJE "MEKA SILA"

▼ Koji su bili ciljevi Rezolucije EP-a?

- Rezolucija koju sam pokrenuo kroz Europsku pučku stranku, a u dogovoru s predsjednikom Karamarkom i uz podršku drugih hrvatskih zastupnika, pokazuje da u EP-u znamo artikulirati bitne teme i dobiti potporu političkih skupina u kratkom roku. Bit rezolucije je poštovanje europskih vrijednosti - vladavine prava i zaštite ljudskih prava. Pri izradi rezolucije postavili smo tri glavna cilja koja su u cijelosti prihvaćena. Prvi je snažno osuditi Šešeljeve ratnoahotički retoriku nakon povratka u Beograd. Drugi je prozvati Srbiju zbog zlostanka adekvatnog političkog i pravnog odgovora na Šešeljevo ponašanje. Treći je pozvati tužiteljstvo i Raspravno vijeće MKSJ-a da preispitaju nalog o privremenom puštanju u slobodu kršenja uvjeta. Politički učinak Rezolucije bio je brz. Odmah nakon usvajanja glavni tužitelj Brannetter zatražio je da se Šešelja vrati u Haag. Nadam se da će to dovesti do odluke oduzeta dođer jer je zbog dvostrukih standarda u pitanju vjerodostojnost Suda.

▼ Kako biste ocijenili odnos Hrvatske i Srbije danas?

● HRVATSKA BI KAO ČLANICA EU-a TREBALA VODITI
ODVAŽNIJU I ANGAŽIRANIJU VANJSKU POLITIKU...25 % NIJE DOVOLJNO
Obveza motiviranja birača

Koji biste ocjenu dali učinku hrvatske jedanaestorke u EU parlamentu?

● - Mislim da je većina zastupnika vrlo aktivna te je postala prepoznatljiva u EP-u i u RH. Kao trajnu zadaću nam predlaže većinu motiviranja hrvatskih birača da sudjeluju na europskim izborima jer 25 % odziva nije dovoljno. Smatram da europski zastupnici imaju inovativnu ulogu i pozitivan učinak jer grade vezu između birača i lokalnih zajednica. Sustav izbora preferencijalnim glasanjem općao je dimenziju osobne političke odgovornosti zastupnika. Mi odlučujemo o pitanjima koje se tiču svih hrvatskih građana. Npr. o proračunu, visini sredstava za europske fondove, gospodarske programe, pomoći za naknadu štete od poplava, o poljoprivrednim i ribarstvenim politikama, regionalnom razvoju, zapošljavanju mladih, prometu, energetici, obrazovanju itd. Sve to ima konkretan učinak na hrvatsko gospodarstvo.

PREUZIMANJE VLASTI
Političke promjene su nužne

Tko će vladati Hrvatskom nakon sljedećih parlamentarnih izbora?

● - Pravi odnos snaga HDZ-a i SDP-a vidjeli smo na europskim izborima. Tada se pokazala sinergijska snaga platforme stranke koalicije HDZ-a i partnera HSP-a, AS, HSS-a, BUZ-a, HDZ-a, ZDS-a, koju danas čine i HSLJ i HRST. Predsjednik Karamarko i vodstvo stranke rade na konsolidaciji HDZ-a diljem Hrvatske i ozbiljno se pripremaju za preuzimanje vlasti. Pritom je ključna izrada cjelovitog gospodarskog programa u suradnji sa stručnjacima iz Njemačke. Hrvatski ljudi su razočarani SDP-om i njegovim partnerima, a kokeiranje s ORH-om svi smatraju za neopravdan pokušaj jačanja popularnosti manjeg partnera na teret većeg. Političke promjene su nužne, te sam uvjeren u pobjedu HDZ-ove koalicije na izborima za Hrvatski sabor.

- Odnosi Hrvatske i Srbije bitni su za stabilnost Jugoslovenske Europe, kao i za gospodarstva dviju zemalja. Uz određeni na predak - skoro dva desetljeća nakon Sporazuma o normalizaciji - odnosi su i dalje opterećeni nizom otvorenih pitanja iz razdoblja srpske agresije na Hrvatsku. Srpske vlasti su na test-služaju Šešelja pokazale da se i dalje nisu spremne suočiti s prošlostu te da katarza još traje. Izostanak jasne osude i evazivne reakcije srpskih čelnika ocijenjenjem kao svojevrsno razotkrivanje. Usporedno s pregovorima s EU-om morat će se procesuirati ratni zločini, jer nisu svi odgovorili za zločine u Vukovaru i drugim mjestima u Slavoniji. Nedopustiva su nastojanja Beograda da postane "regionalni Haag nakon Haaga", što se vidjelo kroz slučajeve bratnoljubi Purde i Marića. Hrvatska treba zaštititi svoje građane od pravne nesigurnosti i svoje pravosudne od mišljenja države. A pregovori o pristupanju Srbije u EU su prigoda da se taj problem stavi na dnevni red i riješi na način da Srbija ukinе relevantne zakonske odredbe. A predstoji i rješavanje pronalaska nestalih, zaštite hrvatske majnine, njene zastupljenosti u predstavničkim tijelima uključujući i Narodnu skupštinu, pitanje arhiva JNA, povratka otuđenih kulturnih dobara, kao i sporazuma o granici.

▼ Ima li Europa danas uopće konzistentnu, zajedničku vanjsku politiku, jer je većinu od nas još uvijek pred očima sporost reakcije tadašnje Europske zajednice na agresiju na BiH?

- Europska vanjska i sigurnosna politika daleko je snažnija i učinkovitija nego što je bila početkom 90-ih godina. Sada ima na raspolaganju mehanizme i financijska sredstva, a i čvrstu obrambenu dimenziju suradnje. EU više nije samo "meko sila" što je njena vanjska politika omogućuje članicama već globalni utjecaj. Prioriteti su očuvanju stabilnosti u europskom susjedstvu - istočno i mediteranskom, te jačanje globalne uloge EU-a kroz učinkovitu multilateralu suradnju, poštovanje međunarodnog prava i ljudskih prava - uz jačanje gospodarske, trgovinske, razvojne i humanitarne politike. Primjer zajedničkog stajališta EU-a su restriktivne mjere prema Rusiji koje imaju učinak i kojima se šalje poruka da kršenje temeljnih standarda i vrijednosti globalnog poretka ne može proći bez odgovarajuće reakcije EU-a.

▼ Kakva je međunarodna politika Hrvatske u posljednjih godina. Jesmo li previstili i naivni, kako ste jednom rekli, što biste u njoj eventualno mijenjali?

- Hrvatska bi kao članica EU-a trebala voditi odvažniju i angažiraniju vanjsku politiku kojom bi štitila svoje nacionalne interese, bez kasnjenja i manjka koordinacije ključnih aktera. Otkaz raspisanje kredibiliteta Hrvatske u EU-u na samom početku članstva donesenjem Lex Perković signaliziralo je da aktualna vlast nema zrelu percepciju član-

stva u EU-u. Primjeri poput neregiranja na uklanjanje mjera EU-a obitelji Milošević i njegovim pomagačima, kalkuliranje o mogućnosti povlačenja tužbe pred Međunarodnim sudom pravde, kasna reakcija na slučaj Šešelja, te nedovoljna institucionalna integriranost u EU i NATO upućuju na zaključak da su Kukuriku vlada, a osobito predsjednik Josipović, koji je fokusiran na svoju politiku prema regiji, bili ispod razine očekivanja na planu vanjske politike s obzirom na izmijenjeni međunarodni položaj Hrvatske. Stoga je vrijeme da odu.

JOŠ PET GODINA
BEZ PROŠIRENJA

▼ Vrlo ste aktivni u Bruxellesu. Među prioritetne uvrstili ste i proširenje Unije. Kada očekujete da bi se nama susjedne zemlje - Srbija i BiH - mogle nadati službenom ulasku u EU?

- Junkerova Komisija realno procjenjuje da u sljedećih pet godina neće biti realizirana nova proširenja EU-a. Stare zapadne članice EU-a žele razdoblje konsolidacije iskoristiti za gospodarski oporavak te smanjenje migracijskih pritiska na njihova tržišta rada i sustave socijalne zaštite. Ujedno glavne stranke ne žele daljnji odjeb birača prema političkim ekstremima koji javnosti članica hrane strahovima od novih proširenja. U tom kontekstu austrijski povjerenik Hahn ima odgovornu misiju da održi dinamiku pregovora o proširenju i svoje iskustvo vođenja kohezivne politike EU-a stavi u funkciju podrške zemljama kandidatima. Nezahvalno je prognozirati datume članstva. Za HDZ je prioritet obratiti europski put Bosne i Hercegovine. Ubrabuje da su Hrvati nakon općih izbora u listopadu dobili legitimnog predstavnika u Predsjedništvu BiH. Inicijativa njemačke i britanske diplomacije da se omogući stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju te formalno podnošenje zahtjeva za članstvo BiH u Uniji je snažan poticaj vlastima koje moraju ispuniti svoj obvezu i težiti funkcionalnoj i europskoj BiH. Europske ambicije Srbije ovisit će o i pridruživanju vanjskopolitičkim stavovima EU-a.

▼ Očekivo-hrvatska županija najbolja je po povlačenju sredstava iz EU fondova. Koliko Hrvatska u cjelini tim poslom, na koji slušamo brojne primjedbe, može biti zadovoljna?

- U financijskoj perspektivi EU-a za razdoblje 2014. - 2020. Hrvatskoj je na raspolaganju više od 11 milijardi eura za razvojne projekte. Zbog propusta u pojedinih resorima Hrvatska je neto uplatitelj, a ne korisnik sredstava EU-a. Posebno se otežava položaj poljoprivrede, koja zbog kašnjenja usvajanja Programa ruralnog razvoja i izravnih plaćanja. Riječ

POMOGAO
I PENAVI

Za HDZ je ključno jedinstvo

Mnogi vas dugoročno, jednog dana, vide i u najužem rukovodstvu stranke, možda i na čelu HDZ-a. Kako to komentirate?

● - Fokusiran sam na rad u EP-u te želim dati doprinos daljnjim izbornim pobjedama HDZ-a i našoj kandidaciji za predsjednika, kao što sam nakon europskih izbora pomogao predsjedniku Penavi u Vukovaru i kolegici Ziniću, novom sisačko-moslavačkom županu. Za HDZ je ključno jedinstvo jer jedino tako pobjeđujemo. Neželjno smatram da o unutarstranačkim izborima treba govoriti kad za njih dođe vrijeme i to na način da budu faktor kohezije i demokratski u razumijevanju da smo si dio te političke obitelji i prije i nakon izbora.

je o političkoj neodgovornosti Vlade. Očekivo-hrvatska županija i njezina Razvojna agencija prepoznali su značaj europskih sredstava kao dodatne vrijednosti za razvoj. Razgovarajući sa županima, identifikovali smo da županije imaju projekte, ali teško nalaze sredstva za njihovu pripremu. U interesu je srednje razine vlasti da u većoj mjeri sufinancira županijama dokumentaciju za projekte. Kritike Komisije prema Vladi upućuju se zbog lošeg planiranja proračuna, čestih rebalansa i visokog proračunskog deficita. Krajnje je vrijeme za pokretanje reformi za stabilnije gospodarstvo, predviđajući pravni i porezni okvir, transparentniju javnu nabavu i suzbijanje korupcije, kako bi poboljšali poslovnu klimu i privukli investitore.

NAKNAĐNA PAMET

▼ Pred nama su izbori za predsjednika države, a ankete kandidatu Kukuriku koalicije tri Josipovića još uvijek daju postojanu prednost ispred "vaše" Kolinde Grabar Kitarić? Može li se i na koji način taj odnos snaga promijeniti?

- Ankete su i u posljednja tri izbora ciklusa davale prednost vladajućoj koaliciji, pa je HDZ s partnerima pobjedio. Dobro je da se na ovim predsjedničkim izborima kao zajednička i kompetentna kandidatinja desnog centra profilirala Kolinda Grabar Kitarić. Ona će stećeno iskustvo u izvršnoj vlasti, diplomaciji i NATO-u iskoristiti za bolje pozicioniranje Hrvatske na europskoj i međunarodnoj sceni, kao i za davanje impulsa gospodarskom razvoju. Predsjednik Josipović je izostankom angažmana oko loše ekonomske situacije dodatno limitirao svoje ograničene ovlasti. Nije reagirao na niz propusta vanjske politike aktualne Vlade. Zagovaranje ustavne reforme pred kraj mandata čini mi se promašenim pokušajem naknadne pameti.

▼ Prije desetak dana dodijeljena Vam je nagrada "Miko Tripalo" za doprinos u zaštiti i promicanju ljudskih prava. Kako voditelj izbornog izaslanstva Europskog parlamenta u Ukrajini te inicijatoru rezolucije o Šešelju. Je li vas to iznenadilo i što vam znači to priznanje?

- Visoko cijenim nagradu HDZ-a te je doživljavam kao poticaj u daljnjem radu. Nastojim kontinuirano promovirati europske vrijednosti, a posebno zaštitu ljudskih prava. Imao sam čast, kao državni tajnik za europske integracije, voditi prvo Izaslanstvo Vlade RH koje je pred Vijećem za ljudska prava UN-a u Ženevi branilo Izjave Hrvatske u postupku Univerzalnog periodičnog pregleda stanja ljudskih prava. ■

TIHOMIR CIPEK: FAKULTET
POLITIČKIH ZNANOSTI U ZAGREBUUpitno je tko će
profitirati od manje
izlaznosti na izborima

Predsjednički izbori 2009./2010. zabilježili su najmanju izlaznost...

U Hrvatskoj je izlaznost na predsjedničke izbore u proteklih 20-ak godina u opadanju, no još uvijek na razini onoga na lokalnim ili parlamentarnim izborima.

kada ljudi mogu realizirati svoje demokratsko pravo. Svi drugi mehanizmi, kaže Cipek, ipak su drugorzredni. "Dakle, najvažniji mehanizam demokracije, prenošenje narodnog suvereniteta na političare, na narodne zastupnike, su sami izbori. Faktički možete zamisliti, ako gledamo preko tih teorija narodnog suvereniteta, da svaki od nas koji izade na izbore, ubacujući listić, u tom trenutku čovjek prenosi svoj izvorni suverenitet na zastupnika ili zastupnicu koje je odabrao", podsjeća Cipek. Kada je riječ o izlaznosti, on očekuje nastavak trenda blagog pada izlaznosti na te izbore. Prosto kaže, opcija da HDZ uspije mobilizirati one koji su nezadovoljni situacijom, ne smatra da će to koji su duboko nezadovoljni sadašnjim završnu zapravo mobilizirati Milan Kujundžić s jedne, desne strane, a s druge, lijeve, Vilbor Sinčić. Čini mi se da bi tu Kujundžić mogao biti uspješniji i prognoziram da će dobiti pitanje hoće li kandidatkinja Zdravka Kolinda Grabar Kitarić uspije mobilizirati te ljude da izađu na izbore u drugome krugu. Kada bi ona uspijela mobilizirati te birače, li bar većinu njih, onda bi rezultat u drugome krugu mogao biti vrlo tješan", rekao nam je Cipek.

Manja izlaznost birača, prema Cipekovom mišljenju, pogodovla bi aktualnoj vlasti i onima koji imaju svoju stalnu biračku jezgru. Oni koji to nemaju, njihov rezultat bi se varirao i ostao upitno tko bi tu mogao najviše profitirati. Cipek kaže da bi, s obzirom na to da se predsjednik Josipović sada drugi put kandidira za tu funkciju, onda manja izlaznost mogla njemu ići na ruku. "Jer veća izlaznost znači više nezadovoljnih birača, da oni koji nisu do dovoljno situacijom izađu na izbore, a to su onda u pravilu glasovi opozicije", pojašnjava Cipek.

Kada je riječ o onome što bi rezultat hrvatskih predsjedničkih izbora mogao dugoročno značiti za nekaak odnos snaga ili parlamentarne izbore sljedeće godine. Cipek smatra da se kampanja za predsjedničke izbore u Hrvatskoj pretežno. I to zbog toga što svi predsjednički kandidati u javnosti nastupaju kao nekakvi budući predsjednici vlada, kao da smo u predsjedničkom sustavu, poput Francuske, gdje pobjednik uzima sve, i da može od ekonomske do ekološke situacije nametnuti svoju volju i riješiti probleme.

Primjerice, predsjednik Josipović govori o ustavnim promjenama, a jasno je da ih može pokrenuti samo uz potpis predsjednika vlade i uz većinu Sabora. Pa je pitanje koliko je to realno očekivati. Za druge strane, kandidatkinja HDZ-a Kolinda Grabar Kitarić naglašava ekonomske probleme, a predsjednik nema ovlasti vezano uz ekonomiju. Tu se pojavljuje taj paradoks - imamo nepresudan izbor predsjednika Republike, a njegove ovlasti relativno skromne. On sve svoje ovlasti u određenim područjima mora podijeliti s vladom i to ga onda na neki način limitira. Ono što mi se tu čini najvažnijim jest da ako kandidatinja Josipović, SDP ima pravo biti "umjereni realnisti", zaključuje Cipek. (LBOS/NAK) ■

najveća izlaznost zabilježena je na prvim predsjedničkim izborima koji su održani 1992. godine, kojima je pristupilo čak 74,90 % građana, a pobjedio je, očekivano, prvi hrvatski predsjednik, dr. Franjo Tuđman. U drugom polovini 90-ih, u još jednoj Tuđmanovoj pobjedi, s prvim većim razračunanjem građana hrvatske političkom izlaznost je naglo splasnula pa je na izborima za predsjednika RH glasalo tek 54,62 % birača. Promjena se dogodila već na sljedećim, izvanrednim (zbog Tuđmanove smrti) izborima, kada je na valni priljevljivih promjena izbora pristupilo osobito više birača - 62,98 % u prvom krugu i 60,88 % u drugome krugu, uz zakret u opredjeljivanje birača i veliku pobjedu Sijepina Mesića. Već pet godina kasnije, na izborima 2005., Mesić je opet pobjedio, a izlaznost pala na uobičajenu hrvatsku razinu iznazu - 50,57 % u prvome krugu izbora te 51,04 % u drugome. Taj je trend, već spomenuto, nastavljen i 2009./2010., s najmanjom izlaznošću na predsjedničke izbore dosad. Hoće li se taj trend nastaviti sukladno gubljenju povjerenja u aktualnu vladu i političare općenito ili će na val građanskog nezadovoljstva ipak nešto skokiti, saznat ćemo za 10-ak dana.

Prema riječima Tihomira Cipeka, politologa s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, ljudi su jedini istinski trenutak